

7. Sheptytskyi A. Pershe slovo pastyria / A. Sheptytskyi // Studii z ukrainskoi etnohrafii ta antropologii. – K. : Mystetstvo, 1995. – S. 1-19.
8. Chyzhevskiy D. Narysy z istorii filosofii / D. Chyzhevskiy. – K., 1992. – 276 s.

ЛЕНДЕЛ-СЯРКЕВИЧ А. А. Эстетические категории прекрасного и возвышенного как мировоззренческие доминанты украинского этноса в этнокультурной подготовке будущих учителей музыки.

В статье рассматриваются особенности становления элементов этнонациональной структуры украинского общества, раскрывается роль эстетических ценностей в представлениях украинского этноса, а так же последствия для этнонационального развития украинского государства, которые влияют на формирование этнокультурной подготовленности будущего учителя музыки.

Ключевые слова: этнокультурная подготовка, учебная деятельность, профессиональная способность, профессиональная индивидуальность.

LENDEL-SYARKEVICH A. Aesthetic categories wonderful and elevated as world view dominants of Ukrainian ethnos are in etnokul'turnoy preparation of future music masters.

In the article are described a features of formation of elements of ethnonational structure of the Ukrainian society, realisation the functions by them, as well as functioning of structure as a whole and corresponding consequences for ethnonational development of the Ukrainian state are analysed and focuses on the problems of teaching staff training, the basis of which makes the principles of humanistic education upbringing.

Keywords: the ethno and cultural training, the scientific activity, the professional ability, the professional individuality.

УДК 37:7.012:373.62

Мельник М. Т.

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ ЕВОЛЮЦІЇ ФЕШН-ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються проблеми й перспективи навчання фахівців для індустрії моди в час інформаційно-комунікативних перетворень початку ХХІ ст. Аналізується стан наукового осмислення проблеми, визначаються напрямки змін, необхідних в освітніх процесах спеціалізованих українських вузів крізь призму професійної практики та передового закордонного досвіду дизайн-педагогіки. Дослідження висвітлює потребу в переосмисленні існуючої освітньої парадигми у зв'язку із суттєвими зрушеннями у професійній дизайнерській діяльності та зміною ставлення суспільства до моди загалом та фешн-дизайну зокрема. На основі аналізу тенденцій сучасного дизайну, моди, освіти, практики наставництва і підготовки студентів до професійного середовища, визначаються найбільш актуальні напрямки наближення вітчизняної дизайн-освіти до вимог сучасної світової системи моди. Робиться наголос на зміні ролі викладача та методик викладання матеріалу в умовах переважання цифрових носіїв інформації, масового поширення Інтернету та бурхливого розвитку інновацій дизайн-проекування.

Ключові слова: дизайн; освіта; мода; викладач; навчання; наставництво, фешн-освіта.

Період переходу від ХХ до ХХІ століття увійде в історію цивілізації як час інформаційно-комунікативних перетворень. Розвиток інформаційних технологій змінив застарілі форми мислення і відповідно вніс корективи у підходи до науки, мистецтва, освіти, їх ролі у еволюції культури та суспільних відносин. Сьогоднішні заклади дизайн-освіти не встигають за швидким розвитком творчих, технологічних та організаційних інновацій, які швидко впроваджуються та застарівають у практичній дизайнерській діяльності. Тому необхідна нова парадигма дизайн-освіти, що враховувала б нові вимоги, які пред'являються до дизайнерів. Потрібно чітко визначити як розвивається сучасна дизайнерська професійна практика і яким чином це може бути враховано у педагогіці. Нагальними стають питання розвитку навичок викладачів і студентів відповідно до нових обставин: світового розподілу праці та глобальної конкуренції, поширення Інтернету, зміна ролі віртуальних ресурсів та матеріальних речей в житті людини.

Сучасна індустрія моди змінюється з безпрецедентною швидкістю і новий набір умінь і навичок, затребуваних в професії, нові акценти “дизайнерського” мислення, нові концептуальні підходи до освіти дизайнерів, які повинні розуміти художній контекст своєї діяльності, створювати нові інноваційні продукти, підлаштовуватися під швидкі зміни бізнес-систем. Тобто, до майбутніх дизайнерів висуваються вимоги гостро відчувати виклики часу, здатність відображати потреби сьогодення і передбачати їх зміни в майбутньому. Все це повинна враховувати система дизайн-освіти і завдання даного дослідження – окреслити шляхи її еволюції в напрямку відповідності вимогам практики.

Дослідженню дизайн-освіти в Україні присвячено ряд наукових праць. О. Фурса розглядає систему дизайнерської освіти як інструмент формування художньо-естетичної культури суспільства. Вона виділяє дві тенденції у розвитку дизайн-освіти: впровадження у навчальний процес програмно-цільових методів проектування та “спроба відійти від оволодіння суцільно раціональними методами проектування і звернутись до культурологічних підходів у формуванні окремих ключових компетенцій і професійної компетентності в цілому”. На думку дослідниці, сучасна дизайн-освіта повинна бути спрямована не лише на засвоєння студентами принципу “людина – річ – людина”, а й на практичну реалізацію принципу “людина – ситуація – дія” [2, с. 178].

А. Шевченко у статті “Особливості й функціонування дизайн-освіти у світі” визначає основні позитивні сторони змісту та методики навчання дизайну в розвинених країнах. Аналізуючи становлення і розвиток зарубіжної дизайнерської освіти, дослідниця пропонує, для підвищення якості підготовки українських фахівців дизайнерського профілю, введення курсів нових дисциплін, безперервного процесу художнього проектування та збільшення в дизайн-освіті частки “компонентів мистецтв” [3].

Очевидно, що сьогодні головне завдання вищої освіти в більшості

галузей – підготовка фахівців, конкурентних на сучасному глобальному ринку праці. Для цього освіта має бути орієнтована на світові стандарти фахових знань і навичок. Тому дизайн-освіта в Україні вимагає значних змін і в організації навчального процесу, і в його змістовому наповненні.

Одним зі слабких місць української вищої освіти (не лише дизайнерської) є рудиментарний пієтет до вчених звань та наукових ступенів. Це не відповідає викликам часу. Зміст більшості дисертацій давно застарів, тим паче, стосовно сфери фешн-дизайну, який лише нещодавно був виділений серед напрямків мистецтвознавчих досліджень. Також фахівці-практики рідко прагнуть здобути наукові регалії. Тому, замість різних офіційних статусів – формальних довідок від давно дискредитованого міністерства освіти – викладач повинен приходити до своїх студентів з власним професійним портфоліо і показувати, що він може на практиці з тих дисциплін, які викладатиме в теорії.

Іншою серйозною проблемою української освіти є система кратності викладацьких ставок з обов'язковим довантаженням годинами, навіть якщо викладач далеко не найкращий фахівець з дисципліни. Це профанація.

Сучасний викладач – це не “ставка”, а вузькоспеціалізований професіонал. У навчальному процесі його завдання не просто виклад теоретичного матеріалу, а, в першу чергу, модерація процесу навчання і оціна-критика його результатів. Живого викладача зараз можуть замінити численні відео-лекції й майстер-класи, книги та інтернет-ресурси. Тому на заняттях важливо давати студентам не так інформацію, як фаховий зворотній зв'язок – реакцію на їхні практичні роботи.

Практична робота студента має продовжуватися з першого до останнього дня навчання, в ідеалі відрізняючись від звичної праці дизайнера лише масштабами замовлень та наявністю наставника. Наставник повинен допомогти: простежити, щоб студент побачив свої помилки, спробував їх виправити і не повторював надалі. Його головне інформаційне завдання – дати пораду, в якому форматі, для кого і якими засобами краще реалізувати ідею. Іноді, якщо ідея цього варта, наставник може допомогти з її втіленням і просуванням, але він повинен дати студенту шанс навчитися комунікувати з потенційними роботодавцями чи клієнтами самому.

Традиційно, практика наших студентів-дизайнерів обмежується розробкою випускних колекцій вже перед отриманням диплома. Здебільшого, їх створюють виключно для самих себе і виключно з метою отримання позитивної оцінки. Але робити колекцію слід для певної цільової аудиторії, конкретного проекту чи замовника, бо справді успішним можна вважати тільки той досвід, який проходить практичну апробацію в реальних, а не “лабораторно-тепличних” умовах. Завданням викладача в сучасному вузі має бути не оцінювання студента, а якраз виведення його роботи за межі умовності навчального процесу.

В Україні викладачі не просувають своїх студентів за межами вузів, тому що цього не передбачають наші навчальні плани, іноді це навіть може вважатися некоректним. Але для вузу це стратегічно важливе завдання – не просто видати студентові диплом з оцінками, а допомогти створити професійне портфоліо, налагодити потрібні контакти й “зв’язки”, ввести в реальне середовище майбутньої професії.

Сучасний заклад вищої освіти повинен бути не формалізованою застиглою структурою, де люди зі статусними “папірцями” і розумним виразом обличчя розводять демагогії, а місцем, де можна придбати якомога більше корисних навичок під керівництвом практиків. Освіта повинна бути інтенсивною, нетривалою і цікавою, щоб розвивати студентів й усебічно готувати до реалій сьогоденних, і, що важливіше, майбутніх.

Освіта сьогодні повинна бути гнучкою і поступенево відсівати тих, хто помилилися з вибором професії, даючи їм можливість максимально комфортно змінити напрям навчання. Взагалі, на нашу думку, навіть при навчанні за тією ж спеціальністю, для студента було б корисно здобувати рівень бакалавра і магістра в різних вузах – інша “школа”, нові викладачі сприятимуть розширенню світогляду і зроблять майбутнього фахівця більш конкурентним.

Конкуренція у світі моди насичена, а сама індустрія – одна з найдинамічніших. Тому безсмертних теорем і універсальних формул у фешн-дизайні нема й не може бути. Можна напам’ять завчити творчі методи та “рецепти успіху” Коко Шанель, але практичного ефекту їх застосування у вітчизняних реаліях сьогодні не принесе. Взагалі, релевантні підручники з фешн-дизайну в Україні практично відсутні, тому англійська – один з найважливіших засобів освоєння професійних знань і англійську студенти повинні вивчати поглиблено й з фаховим ухилом, протягом всього терміну навчання.

Оскільки знання про моду застарівають блискавично, то постійно вчитися треба й викладачу: щорічно підбирати свіжі приклади і переформатувати лекції, писати статті, брати участь у конференціях та круглих столах за участю практиків. Також цілком очевидно, що без візуальної презентації викладач тепер просто не може читати лекцій з фешн-дизайну і аудиторії повинні бути обладнані не дошками з крейдою, а проекторами з екранами.

Питання про те, які курси сьогодні читати майбутнім дизайнерам залишається відкритим. Дати конкретну відповідь на це питання можна лише “сьогодні на сьогодні”, бо вже завтра вона застаріє. Звичайно, є певний стандартний набір курсів і дисциплін, але зміст жодної з них не може залишатися незмінним навіть протягом одного навчального року. Розумно було б навіть посеред семестру знімати неефективні курси або додавати ті, яких не вистачає. Головне – навчити студента думати, вчитися і користуватися знаннями – все інше сьогодні легко нагуглити.

В першу чергу, сьогоднішнім студентам потрібні світоглядні дисципліни, які розвивають здатність мислити, аналізувати, дають для цього систему, логіку, методіку, інструментарій. Зараз, особливо у фешн-дизайні, важливіше розхитувати сформовану картину світу новими ідеями, ніж “втрокмачувати” старі.

Серед основних фахових дисциплін, перш за все, потрібно відокремити дизайн від історії дизайну, тобто вчити не на шаблонах, які на даний момент застарівають навіть швидше, ніж змінюються фешн-сезони. Для того, щоб робити колекції, немає необхідності вивчати історію моди чи писати наукову працю. Так само викладач не обов'язково має бути вченим, бо мода – не наука. Знати теорію потрібно, але далеко не все можна адекватно теоретизувати.

Принциповим для будь-якого викладача є навчати студентів тільки того, що він уміє й добре знає сам, а не переказувати вчитане в книгах чи Інтернеті. Щоб пояснювати незрозумілі й недоступні для викладачів речі, вузам вкрай необхідно періодично організовувати майстер-класи з практиками. Їх може бути кілька десятків на різні практичні теми: від створення мудбордів, до режисури показів мод. Головне – знайти фахівців, у яких є чому повчитися, які захочуть і зможуть поділитися досвідом.

Завдання вузу постійно шукати і залучати хороших професіоналів чи цілі освітні проекти. У вузах цього бояться, бо лекції і майстер-класи зі сторони “ламають” навчальний процес. Але цей процес повинен бути динамічним, а не застиглим відповідно до зафіксованих на роки планів.

Дизайн – це цілком прикладне ремесло: лекції й книги допомагають, але поки студент не почне робити реальну колекцію, нічого не зрозуміє. Причому робити потрібно “від а до я” – від прогнозування трендів, до продажу кінцевого результату. Лише так можна зрозуміти суть моди і стати фахівцем фешн-дизайну. Це підтверджує й досвід провідних західних шкіл. Якщо вуз не може організувати таке навчання на місці, то потрібно намагатися влаштувати своїх студентів на якомога більшу кількість практик та стажувань. Навчальний процес не повинен обмежуватися формальними практиками між семестрами чи роками навчання.

Одним із важливих завдань вузу є шукати фінансування для кращих студентських проектів. Вуз повинен спонукати студентів подаватися на всі можливі стипендії та гранти, на навчальні волонтерські та інші проекти. До виправданої відсутності на парах студентів, зайнятих у практичних професійних проектах, потрібно ставитися толерантно – це не зрив навчального процесу, а набагато цінніше набуття потрібних професійних навичок.

Тиждень в ательє мод може дати розуміння специфіки професії та допомогти зорієнтуватися у вітчизняних реаліях більше, ніж роки лекцій. Якщо з практики студенти не повертаються, бо в них бачать потенціал і “не відпускають”, то це лише “плюс” для вузу.

Як змінити вітчизняну дизайн-освіту? В ідеалі – реструктурувати конвеєри, де великими партіями штампують спеціалістів за радянськими “ГОСТами”, перетворити їх на лабораторії, в яких на практиці, у режимі наставництва, виховувати майстрів та відправляти в професійну путь. Якщо подивитися на це реалістично, то “конвеєр” – це ціла система, яка вже надто сильно вкоренилася і працює зовсім не на майбутнє студента, а лише на підтримку себе самої. Але адекватну дизайнерську освіту потрібно розвивати обов’язково з орієнтиром на практику та врахуванням вимог завтрашнього дня.

Майбутні вимоги до дизайнера формуються індустрією моди вже сьогодні. У зв’язку з вдосконаленням технологій та зростанням доступності об’єктів фешн-дизайну, темпи виробництва і споживання в цій сфері зараз досягли небаченої досі швидкості. Наприклад, один з найуспішніших сучасних фешн-брендів – іспанський ритейлер Zara – має у штаті приблизно двісті дизайнерів, які розробляють сорок тисяч об’єктів на рік. З цих розробок близько дванадцяти тисяч щорічно впроваджуються у виробництво. Виробничий цикл шведського бренду H&M, який, як і Zara, спеціалізується на fast fashion, завдяки злагодженій мережі управління ланцюжками логістики по всьому світу, триває всього в три тижні. Цей сплеск “швидкої моди” в останні роки має пряме відношення до споживання: споживачі тепер вимагають приблизно в чотири рази більше одягу, ніж у 1980 році, і та ж сама кількість, яку вони придбають, викидається щороку [6]. Ці високі темпи виробництва, споживання та утилізації трансформували психологію споживачів і їхнє ставлення до дизайну, а відповідно й вимоги до дизайнера.

У сучасному суспільстві добробуту, в якому задоволені основні матеріальні потреби, зростає значимість емоцій та додаткових сенсів споживання утилітарних речей. Роль дизайнера – створювати такі сенси. Це єдиний спосіб диференціювати свою продукцію на сьогоднішньому перенасиченому конкурентами фешн-ринку. Для того, щоб створити продукт, який резонує з потребами цільової аудиторії, від дизайнера вимагається, в першу чергу, концептуальне мислення. Тому одним з основних завдань у професійній підготовці майбутніх дизайнерів, є формування творчої особистості, здатної висувати та реалізовувати креативні концептуальні ідеї.

Таким чином, можемо зробити висновки, що сучасна дизайн-освіта повинна зосереджуватися на формуванні розуміння моди як цілісної багатовекторної системи. У навчальному процесі потрібно збалансувати концептуально-творчий, інтелектуально-аналітичний, ремісницький та економічний напрямки. Тобто, нова парадигма дизайн-освіти мусить поєднувати мислення, майстерність та діловий підхід. Головним здобутком випускника повинен стати не диплом, а професійне портфоліо, яке демонструє його здібності та комерційний потенціал. Основною формою

педагогіки майбутнього має стати наставництво, яке поєднує вивчення теорії, консультування з практичних питань та демонстрацію моделей поведінки в конкретних ринкових умовах. Саме на питаннях освіти-наставництва у вищій школі, на нашу думку, доцільно зосередити подальші дослідження в окресленій тематиці.

Використана література:

1. *Фурса О. О.* Основні напрями і чинники становлення дизайн-освіти / О. О. Фурса // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.18. – С. 392-398.
2. *Фурса О. О.* Тенденції розвитку дизайн-освіти в теорії і практиці профільних вищих навчальних закладів / О. О. Фурса // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 172-180.
3. *Шевченко А.* Особливості й функціонування дизайн-освіти у світі [Електронний ресурс] / А. Шевченко. – Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2015/1/57.pdf
4. *Faerm S.* Towards a future pedagogy: The evolution of fashion design education / International Journal of Humanities and Social Science, 2012, № 2(23), P. 210-219.
5. *Palomo-Lovinski N. & Faerm S.* What is good design?: The shifts in fashion education of the 21st century. Design Principles and Practices // An International Journal, 2009, № 3 (6), P. 89-98.
6. *Seigel L.* Why fast fashion is slow death for the planet / The Guardian, 2011, № 35, May 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theguardian.com/lifeandstyle/2011/may/08/fast-fashion-death-for-planet>
7. Technology & Pedagogy: Designing for the Future / The Sextant Group Inc., 2012 – 44 pp. 8 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bgsu.edu/content/dam/BGSU/master-plan/documents/technology-and-pedagogy.pdf>

References:

1. *Fursa O. O.* Osnovni napriamy i chynnyky stanovlennia dyzain-osvity / O. O. Fursa // Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy. – 2013. – Vyp. 23.18. – S. 392-398.
2. *Fursa O. O.* Tendentsii rozvytku dyzain-osvity v teorii i praktytsi profilnykh vyshchyykh navchalnykh zakladiv / O. O. Fursa // Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka. – 2013. – Vyp. 3. – S. 172-180.
3. *Shevchenko A.* Osoblyvosti y funktsionuvannia dyzain-osvity u sviti [Elektronnyi resurs] / A. Shevchenko. – Rezhym dostupu : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2015/1/57.pdf
4. *Faerm S.* Towards a future pedagogy: The evolution of fashion design education / International Journal of Humanities and Social Science, 2012. – № 2(23). – P. 210-219.
5. *Palomo-Lovinski N. & Faerm S.* What is good design?: The shifts in fashion education of the 21st century. Design Principles and Practices // An International Journal, 2009, № 3 (6), P. 89-98.
6. *Seigel L.* Why fast fashion is slow death for the planet / The Guardian, 2011, №35, May 8 [Electronic resource] – Available at: <http://www.theguardian.com/lifeandstyle/2011/may/08/fast-fashion-death-for-planet>
7. Technology & Pedagogy: Designing for the Future / The Sextant Group Inc., 2012 – 44 pp. 8 [Electronic resource]. – Available at: <https://www.bgsu.edu/content/dam/BGSU/master-plan/documents/technology-and-pedagogy.pdf>

МЕЛЬНИК М. Т. Актуальные направления эволюции фешн-образования в Украине.

В статье рассматриваются проблемы и перспективы обучения специалистов для индустрии моды во время информационно-коммуникативных преобразований начала XXI века. Анализируется состояние научного осмысления проблемы, определяются направления изменений, необходимых в образовательных процессах специализированных украинских вузов сквозь призму профессиональной практики и передового зарубежного опыта дизайн-

педагогіки. Исследование освещает потребность в переосмыслении существующей образовательной парадигмы в связи с существенными сдвигами в профессиональной дизайнерской деятельности и изменением отношения общества к моде вообще и фэшн-дизайну в частности. На основе анализа тенденций современного дизайна, моды, образования, практики наставничества и подготовки студентов к профессиональной среде, определяются наиболее актуальные направления приближения отечественного дизайн-образования к требованиям современной мировой системы моды. Делается упор на изменении роли преподавателя и методики преподавания материала в условиях преобладания цифровых носителей информации, массового распространения Интернета и бурного развития инноваций дизайн-проектирования.

Ключевые слова: дизайн; образование мода; преподаватель обучение; наставничество, фэшн-образование.

MELNYK M. T. The current trends of fashion education evolution in Ukraine.

The article reviews the main problems and prospects of training professionals for the fashion industry in the changing times of XXI century information communications. Author defined the state of scientific understanding of problematic areas of education in specialized Ukrainian universities through the prism of professional practice and advanced foreign experience of fashion design pedagogy. The study highlights the need for rethinking the existing educational paradigm due to significant changes in the professional design and changes in society's attitude to fashion in general and fashion design in particular. Based on the trends of contemporary design, fashion, education, practice, mentoring and preparing students for a professional environment, the article determined the most relevant areas of approximation of national design education with the requirements of the modern world fashion system. Author focuses on the changing role of the teacher and teaching methods in the prevalence of digital media, mass distribution of the Internet and the rapid development of innovations for fashion designing.

Keywords: design; education; fashion; teacher; teaching; mentoring, fashion education.

УДК 378.311

Моргунова С. О.

СУТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

У статті розглянуто суть поняття “соціальна взаємодія” як педагогічної категорії. Проаналізовано генезис складових поняття “взаємодія”. Визначено головні підходи до розуміння суті і змісту взаємодії у філософському, соціальному, психологічному та педагогічному аспектах. Простежено основні аспекти, у яких поняття взаємодії розглядається у руслі психологічних досліджень. Розглянуто становлення наукових підходів до розуміння поняття “соціальна взаємодія” у історії педагогічних досліджень. Підкреслено, що зміст взаємодії сучасні педагоги пов’язують зі спілкуванням в різних сферах життя, результатом спільної діяльності, розвитком “діалогу” між сторонами взаємодії, конкретними вміннями діяти в різних ситуаціях, співпрацею з іншими людьми з урахуванням їх психічних і культурних особливостей, здатністю до оцінки дій і вчинків інших людей, рефлексій і самокритичності діяльності в професійній сфері. На основі здійсненого огляду різноманітних точок зору педагогів на розуміння соціальної взаємодії конкретизовано цей феномен як